

Asia: VN/13519/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista annetun lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan organisaatio

Lausunnonantajan organisaatio

Järjestö

Sosiaalihuoltolaki

1. Ovatko kotiin annettavia palveluja koskevat säännökset (19 §, 19 a § ja 19 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Lakiehdotuksessa eritellään kotihoito ja tukipalvelut kuten siivouspalvelu. Tukipalveluiden korostaminen on hyvä ratkaisu, sillä näistä on usein epätietoisuutta ja palveluissa on puutteita. Lisäksi yksilöllisten tarpeiden mukaisuus palveluissa on nostettu hyvin esiin. Kotihoitoa ja tukipalveluja annetaan myös vammaisuuden perusteella. Vammaisfoorumi pitää ongelmallisena esityksen kirjausten suhdetta vammaispalveluihin. Erityisesti tukipalvelujen osalta sisällöt, kuten osallisuus tai asiointi vastaavat vammaispalvelujen henkilökohtaisen avun kautta järjestettäviä palvelusisältöjä, vaikka asiakkaan rooli näissä onkin luonteeltaan erilainen. Nyt esitettävän lain perusteluissa tulee näkyä, ettei kyse ole henkilökohtaisesta avusta, vaan muista yhteiskunnan tukipalveluista. Henkilökohtainen apu on eritelty YK:n vammaissopimuksen artiklassa 19. Vammaispalvelut ovat toissijaisia sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin nähden. Vammaispalvelut ovat myös maksuttomia, kun taas kotihoidosta tai tukipalveluista peritään asiakasmaksulain mukaiset maksut. Vammaisfoorumi pitää välttämättömänä, että sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain keskinäinen suhde kirjataan perusteluihin selkeästi. Mikäli näin ei tehdä, on riskinä, että vammaisten ihmisten palvelut järjestetään säästösyistä tai tiedon puutteen vuoksi väärän lain perusteella. Riskinä on, että näin tapahtuu silloinkin, kun vammaisen ihmisen etu, oma mielipide ja tarpeet puoltavat vammaispalvelua. Erityisen tulkinnanvaraisia ovat tilanteet, joissa asiakas on ikääntynyt vammaisen ihminen. Myös vammaispalvelulaissa säädetään palveluasumisesta. Vammaispalvelulain tarkoituksena maksuttomina erityispalveluina voidaan pitää kaikkia niitä palveluja ja tukitoimia, jotka edesauttavat henkilön selviytymistä kotona hakijan

vamman vuoksi (Räty, Tapio: Vammaispalvelut. Vammaispalvelulain soveltamiskäytäntö 2017, s. 545.) Käytännöt etenkin kotiin järjestettävän palveluasumisen suhteen eivät ole yhdenmukaisia. Lakiuudistus voi lisätä entisestään epätietoisuutta, milloin palvelut tulee järjestää maksuttomina. Asiaksmaksulakia ja lain perusteluja on tämän vuoksi täsmennettävä. Lisäksi kotihoitoa ja tukipalveluja koskevien säännösten perusteluissa on aiheellista avata vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain mukaisten palveluiden keskinäistä suhdetta kotihoitoa ja tukipalveluja järjestettäessä. Asiaa on vammaisten ihmisten palveluasumisen osalta käsitelty esimerkiksi KHO:n vuosikirjaratkaisussa KHO:2020:156 ja palveluasumiseen sisältyvän henkilökohtaisen avun hakemisen osalta ratkaisussa KHO 16.12.2005/3369. Korkeimman hallinto-oikeuden vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan palveluasumisen myöntämisen edellytysten täyttyessä vammaispalvelulain 4 §:n 1 momentin säännös lain toissijaisuudesta väistyy, eikä kunta voi syrjäyttää henkilön oikeutta saada vammaispalvelulain mukaisia vaikeavammaisen palveluasumiseen liittyviä palveluja järjestämällä hänelle palveluja sosiaalihuoltolain perusteella maksullisina palveluina. Vammaisfoorumin näkemyksen mukaan samoin perustein on tulkittava henkilökohtaisen avun ja sosiaalihuoltolain mukaisten palveluiden suhdetta silloin, kun on kyse samantyyppisestä arjessa tarvittavasta avusta. Vammaispalvelulain uudistamisen yhteydessä tulee vahvistaa vammaisten ihmisten oikeutta yksilöllisiin palveluihin nimenomaan vammaispalvelulain nojalla. Jos vammaisen ihminen (iästä riippumatta) täyttää vammaispalvelulain mukaisen palvelun myöntämisedellytykset, palvelut on yksiselitteisesti järjestettävä vammaispalvelulain perusteella. Positiivista on, että lakiesityksessä on erillisessä pykälässä otettu huomioon lapsiperheet. Vammaisfoorumi pitää välttämättömänä, että laadittava lainsäädäntö ja perustelut ovat selkeitä. YK:n vammaissovituksen 19 artikla käsittelee itsenäistä elämää ja sopimus edellyttää sopimusvaltioilta tehokkaita toimia vammaisten ihmisten itsenäisen elämän helpottamiseksi. Selkeä lainsäädäntö on yksi helpottamisen keino. Sen avulla voidaan edistää oikea-aikaisten ja vammaisen ihmisen yksilöllisten tarpeiden mukaisten palvelujen saantia.]

2. Kotihoitoa ehdotetaan järjestettäväksi vuorokaudenajasta riippumatta (19 §:n 3 mom.). Onko tämä mielestänne kannatettava ratkaisu?

Kyllä

3. Ovatko ns. tavallista palveluasumista koskevat säännökset (21 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

4. Onko tavallista palveluasumista koskeva pykälä tarpeeksi selkeästi muotoiltu? Jos ei, miten sitä voisi muuttaa?

Ei [Pykälän 1 momentista voi saada käsityksen, että asuminen tapahtuu ensi sijassa ”ympäristössä”, vaikka ensi sijassa asutaan asunnossa. Asunto sijaitsee jossain ympäristössä, jossa voi olla myös yhteisöllisiä tiloja. Vammaisfoorumi esittää, että momentti muutetaan kuulumaan seuraavasti: Palveluasumisella tarkoitetaan asumista henkilön hallinnoimassa ja hänen tarpeitaan vastaavassa asunnossa, joka sijaitsee yhteisölliseen toimintaan soveltuvassa, esteettömässä ja turvallisessa ympäristössä. Tämä muotoilu korostaa enemmän ihmisen kotia suhteessa rakenteisiin. Momentin 2 ehdotus erottaa pykälätasolla asuntoja palvelut on kannatettava.]

5. Ovatko hoiva-asumista koskevat säännökset (21 c §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Myös tässä määrittelyssä korostuu enemmän yksikkö kuin itse asunto/koti. Määrittely lähtee samalla tavoin yksiköstä kuin kysymyksen 4 kohdalla. Vammaisfoorumi esittää, että kirjaus muutetaan kuulumaan seuraavasti: Hoiva-asumisella tarkoitetaan asumista henkilön tarpeita vastaavassa asunnossa, joka sijaitsee yhteisöllistä toimintaa tarjoavassa esteettömässä ja turvallisessa hoivakodissa tai vastaavassa asumisyksikössä, ja jossa hän saa asumisyksikön henkilöstöltä viipymättä ja vuorokaudenajasta riippumatta hoitoa ja huolenpitoa myös äkilliseen tarpeeseensa.]

6. Löytyisikö tehostettu palveluasuminen –termin korvaajaksi jokin parempi ehdotus kuin hoiva-asuminen? Mikä?

Ei kantaa.

7. Ovatko ehdotetun hoiva-asumispykälän palvelun saantikriteerit tarkoituksenmukaisia ja tarpeeksi selkeitä? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

-

8. Ovatko turvapalvelun toteuttamista koskevat säännökset (46 a §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

9. Pitääkö turva-auttajan olla sote-ammattihenkilö, vai riittääkö että hän on koulutuksensa ja kokemuksen perusteella sopiva, kuten lakiesityksessä ehdotetaan (46 a §)?

-

10. Ovatko kotihoidon henkilöstön riittävyyden turvaamista koskevat säännökset (46 b § ja 49 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

11. Ovatko ns. hybridiasumista koskevat säännökset (46 c §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Pykälää ja perusteluja on aiheellista täsmentää. Ehdotuksessa todetaan mm.: ”Monimuotoisten asumis- ja palvelukokonaisuuksien edistämiseksi lakiin lisättäisiin säännökset, joilla mahdollistetaan erilaisten asumismuotojen toteuttaminen samassa toiminnallisessa kokonaisuudessa. Kohteessa voisi olla palveluasumista ja hoiva-asumista sekä asumista tavalliseen asuntokantaan kuuluvissa asunnoissa. Tarkoitus on, että henkilö voi halutessaan elää loppuelämänsä samassa asunnossa...” On epäselvää, mitä tällä tarkoitetaan. Jos tarkoituksena on palveluasumisen ja hoiva-asumisen kohteiden integraation lisääminen rakennuksiin, jossa on myös tavallista vuokra- ja omistusasumista kaikenikäisille ihmisille, esitys on kannatettava. Pykälästä ja sen perusteluista voi kuitenkin saada käsityksen, että siinä kannustetaan asumisen palveluja tarvitsevien ihmisten asumisen keskittämiseen. Tämä ei ole vammaisten ihmisten näkökulmasta kannatettava eikä tavoiteltava suunta. On myös otettava huomioon, että jos asiakas haluaa muuttaa avuntarpeensa muuttuessa tai muutoin, tulisi tämänkin olla mahdollista. YK:n vammaissopimuksen 19 artiklassa todetaan, että vammaisella ihmisellä tulisi olla yhdenvertainen mahdollisuus valita asuinpaikkansa ja se, missä ja kenen kanssa asuu.]

12. Onko mielestänne pitkäaikaisen laitoshoidon lakkauttaminen sosiaalihuollon yksiköissä iäkkäiden osalta onnistunut ratkaisu (14 §, 14 a §, 15 b §)?

Kyllä

13. Onko lakiehdotuksessa esitetty palvelusuunnitelman sisällön täsmentäminen tarpeellista (16 §)?

Kyllä

14. Onko lakiehdotuksessa esitetty omatyöntekijän tehtävien täsmentäminen tarpeellista (17 §)?

Kyllä

15. Onko lääkehoidon toteuttamista koskeva säännös mielestänne onnistunut (20 §:n 1 mom.)?

Ei [Ehdotetun vanhuspalvelulain mukaan lääkehoidon toteuttamiseen saa osallistua vain henkilö, jolla on tehtävän edellyttämä riittävä lääkehoidon koulutus ja osaaminen. Ehdotettujen perustelujen mukaan virke koskee lääkehoidon koulutusvaatimusta, josta nykyisin säädetään ympärivuorokautisen hoidon osalta voimassa olevan lain 3 a §:n 4 momentissa. Ehdotettu säännös koskisi perustelujen mukaan kaikkia lääkehoitoa sisältäviä sosiaalipalveluja, joita järjestetään iäkkäille henkilöille. Sosiaalipalveluilla tarkoitettaisiin uuden määritelmän mukaan kunnallisia sosiaalipalveluja sekä muita toimia, joilla sosiaalihuollon ammattihenkilöt ja muu asiakastyöhön osallistuva henkilöstö edistävät ja ylläpitävät yksilön, perheen ja yhteisön toimintakykyä, sosiaalista hyvinvointia, turvallisuutta ja osallisuutta (SHL 3 §). Aiemmin hallituksen esityksessä HE 164/2014 myös omaishoidon on perustelujen mukaan katsottu olevan sosiaalipalvelu. Vammaisfoorumi katsoo, että henkilökohtaiseen apuun liittyvien ns. hoidollisten tehtävien sääntely on mielekkäintä ratkaista kokonaisuutena vammaispalvelulain uudistuksen yhteydessä. Tämä on ollut myös STM:n suunnitelmissa. Selvintä olisi tässä vaiheessa todeta vanhuspalvelulain perusteluissa, että lääkehoidon koulutusvaatimus ei koske ainakaan henkilökohtaisen avun työnantajamallia ja mahdollisesti esim. omaishoitoa, jos on tarkoitus, että vaatimus ei koske omaishoitajia. Säädöstekstiä olisi mahdollista muuttaa myös niin, että 20 §:n 1 momentin viimeinen virke sanamuodon mukaan koskisi vain toimintayksiköissä tapahtuvaa lääkehoitoa. Vammaisfoorumi ei tässä yhteydessä arvioi tuollaisen muutoksen mahdollisuuksia ja vaikutuksia muiden palveluiden kannalta.]

16. Onko mielestänne kannatettavaa, että seurantayhteenvedot julkaistaisiin toimintayksikkökohtaisina (24 a §)?

Kyllä

Koko lakipakettia koskevat kysymykset

17. Mitä haasteita näette säännösten toimeenpanossa? Onko lakiesityksellä riskejä?

Henkilöstömitoituksiin ja palvelujen saatavuuteen liittyvä sääntely on tarpeellista. Haasteena on ammattitaitoisen työvoiman saatavuus koko sosiaali- ja terveydenhuollossa, mutta erityisesti ikääntyneiden ja vammaisten ihmisten tarpeisiin liittyvissä palveluissa. Tämä aiheuttaa uhkan yksilöllisten tarpeiden mukaisten palvelujen saannille. Työvoiman saatavuudella on tällä hetkellä suoria vaikutuksia vammaisten ihmisten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen.

Vammaisten ihmisten kohdalla ikääntymiseen ja vammaisuuteen liittyy palvelujen osalta tulkintaepävarmuutta ja eriarvoisuutta. Asumisen vaihtoehtojen puute aiheuttaa myös ongelmia. Tarpeiden mukaisuus ei toteudu käytännössä, jos tosiasiallista valinnanvapautta ei ole.

Lakiehdotuksessa ei ole arvioitu muutosten vaikutuksia vammaisiin ihmisiin. Vammaisfoorumi pitää tätä puutteena ja esittää, että vammaisvaikutusten arviointi tehdään ennen lakiesityksen jättämistä. Vammaisfoorumi on eduskunnan tarkastusvaliokunnan asiantuntijakuulemiseen 24.3.2021 jättämässään kirjallisessa asiantuntijalausunnossa tuonut esiin vammaisvaikutusten arvioinnin tarpeen. Kirjallisessa asiantuntijalausunnossa Vammaisfoorumi on todennut, että vammaisvaikutusten arvioinnista tulee saada normaalimenettely siten, että se tehtäisiin aina ja vähintään silloin, kun lailla on havaittavissa merkityksellisiä vaikutuksia vammaisten ihmisten oikeustilaan.

Yksityiskohtana Vammaisfoorumi toteaa, että vammaisvaikutusten arviointi on tässä yhteydessä tärkeää myös siksi, että hengityshalvausstatuksen omaavien asemaa ja palvelujen järjestämisen tapaa ollaan muuttamassa tavalla, joka jo lähtökohtaisesti vaikuttaa sekä heidän taloudelliseen asemaansa että palvelujen organisoimiseen.

18. Millaista tukea toivotte toimeenpanoon?

Perus- ja ihmisoikeuksista muistuttaminen informaatio-ohjauksessa on välttämätöntä. Asumisen vaihtoehtojen tarpeiden mukaisuus, esteettömyys ja turvallisuus ovat asioita, joiden toimeenpanossa tarvitaan ohjausta, neuvontaa ja tukea.

19. Mitä muuta haluaisitte lausua esityksestä?

Vammaisfoorumi nosti vammaispalvelulain mukaisen palveluasumisen esiin vastauksessaan kysymykseen 1. Ohessa on täydennystä kyseiseen kohtaan.

Vammaispalvelulain mukaiseen palveluasumiseen kuuluvat vammaispalveluasetuksen 10 §:n mukaan asunto sekä asumiseen liittyvät palvelut, jotka ovat välttämättömiä asukkaan jokapäiväiselle suoriutumiselle. Näitä palveluja voivat olla avustaminen asumiseen liittyvissä toiminnoissa kuten liikkumisessa, pukeutumisessa, henkilökohtaisessa hygieniassa, ruokataloudessa ja asunnon siivouksessa sekä ne palvelut, joita tarvitaan asukkaan terveyden, kuntoutuksen ja viihtyvyyden edistämiseksi. Palveluasuminen voidaan järjestää myös henkilön omaan kotiin.

Palveluasuminen on vammaispalvelulain nojalla järjestettynä saajalleen subjektiivinen oikeus. Maksuttomia ovat kaikki palvelut ja tukitoimet, jotka liittyvät palveluasumisen järjestämiseen. Lain tarkoittamina maksuttomina erityispalveluina voidaan pitää kaikkia niitä palveluja ja tukitoimia, jotka edesauttavat henkilön selviytymistä kotona hakijan vamman vuoksi. Oikeuskirjallisuudessa on kuitenkin katsottu, että kodin ulkopuoliset palvelut eivät ole palveluasumiseen liittyviä palveluja. (Räty, Tapio: Vammaispalvelut. Vammaispalvelulain soveltamiskäytäntö 2017, s. 376, 381, 395, 545)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Vammaispalvelujen käsikirja on ohjannut lain soveltamista seuraavasti:

” Asiakasmaksulaisissa tai sen esitöissä ei ole tarkemmin määritelty näitä erityispalveluja, mutta maksuttomia ovat ainakin vammaispalveluasetuksessa mainitut ja vastaavat erityispalvelut:

joita liittyvät avustamiseen asumisessa tai asumiseen liittyvissä toiminnoissa (liikkumisessa, pukeutumisessa, henkilökohtaisessa hygieniassa, ruokataloudessa ja asunnon siivouksessa)

joita tarvitaan asukkaan terveyden, kuntoutuksen ja viihtyvyyden edistämiseksi.

yleiset palvelut, kuten kotipalvelu ja kotona asumisen mahdollistava kotisairaanhoido, kun ne ovat tarpeen palveluasumisen toteuttamiseksi. ” (THL vammaispalvelujen käsikirja <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/tuki-ja-palvelut/asiakasmaksut/asumisen-maksut>)

Osa varsin saman tyyppisistä palveluista on tällä hetkellä vammaisille ihmisille maksuttomia ja osa maksullisia. Erilaiset käytännöt asiakasmaksujen perimisessä asettavat vammaiset ihmiset keskenään eriarvoiseen asemaan sen mukaan, onko samoihin avuntarpeisiin vastattu esim. henkilökohtaisella avulla vai kotihoidolla ja tukipalvelulla ja onko ihmiselle myönnetty palveluasuminen kotiin. On vammaisten ihmisten asemaa heikentävää ja eettisesti ongelmallista, että jopa elinikäisesti tarvittavasta palvelusta peritään maksuja.

Vammaisfoorumi ehdottaa seuraavia selventäviä muutoksia asiakasmaksulakiin:

Nykyinen asiakasmaksulaki (4 § 1 mom. 5-kohta)

5) vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) 8 §:n 1 momentissa tarkoitetut palvelut, 8 §:n 2 momentissa tarkoitetut päivätoiminta kuljetusta ja aterioita lukuun ottamatta, henkilökohtainen apu sekä palveluasumiseen liittyvät erityispalvelut ja 11 §:ssä tarkoitetut tutkimukset; palveluasumisen erityiskustannuksista sekä henkilökohtaisesta avusta voidaan kuitenkin periä maksu, jos henkilö saa niihin korvausta muun lain kuin vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain nojalla; (19.2.2010/135)

5- kohta muutettuna:

5) vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) 8 §:n 1 momentissa tarkoitetut palvelut, 8 §:n 2 momentissa tarkoitetut päivätoiminta kuljetusta ja aterioita lukuun ottamatta, henkilökohtainen apu sekä palveluasumiseen liittyvät erityispalvelut kotona ja kodin ulkopuolella ja 11 §:ssä tarkoitetut tutkimukset; palveluasumisen erityiskustannuksista sekä henkilökohtaisesta avusta voidaan kuitenkin periä maksu, jos henkilö saa niihin korvausta muun lain kuin vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain nojalla; (19.2.2010/135)

Perustelut

Lakimuutoksen perusteluista tulee käydä ilmi, että osana vammaispalvelulain mukaista palveluasumista myönnetyt kotihoito, tukipalvelut sekä vammaiselle lapselle ja hänen perheelleen osana palveluasumista myönnettävät palvelut ovat asiakkaalle maksuttomia.

Tulkintaepäselvyyksien estämiseksi laissa ei enää tule käyttää termiä palveluasumiseen liittyvät erityispalvelut, jotta käy ilmi, että osana vammaispalvelulain mukaista palveluasumista esim. kotihoito ja tukipalvelut ovat käyttäjälleen edelleen maksuttomia. Termi ”erityispalvelu” saatetaan tässä yhteydessä virheellisesti tulkita viittaavan vain esim. erityisosaamista vaativiin hoidollisiin palveluihin ja tavallisemmista palveluista kuten siivousavusta perittäisiin maksuja. Jo nyt vammaispalveluasetuksessa käytetään termiä ”asumiseen liittyvät palvelut” kuvattaessa palveluasumisen sisältöä, eli muutos yhdenmukaistaisi termejä.

Myös kodin ulkopuolelle järjestettävät kotihoidon ja tukipalvelun palvelut olisivat Vammaisfoorumin ehdotuksen mukaan jatkossa maksuttomia. Ei ole perusteltua, että esim. toimintakykyä ylläpitävä toiminta olisi kotona maksutonta, mutta kodin ulkopuolelle järjestettynä maksullista.

Perusteluissa voidaan ottaa esiin myös oikeuskäytäntö palveluasumiseen liittyen palvelujen maksuttomuudesta. KHO:n tulkintakäytännön mukaan henkilön oikeutta saada vammaispalvelulain mukaisia vaikeavammaisen palveluasumiseen liittyviä palveluja ei voida syrjäyttää järjestämällä hänelle palveluja sosiaalihuoltolain nojalla. (Esim. KHO 2020:156)

Vammaisjärjestöt ovat esittäneet, että vammaisten ihmisten nykyisin mukainen kotihoito muutettaisiin maksuttomaksi riippumatta siitä, onko ihmisellä oikeus vammaispalvelulain mukaiseen palveluasumiseen vai ei. Jatkossa on hyvä harkita, säädetäänkö vammaisille ihmisille maksuttomiksi sekä kotihoito, tukipalvelut että vammaiselle lapselle ja hänen perheelleen myönnetyt vastaavat palvelut. Tämä poistaisi kunnan tai hyvinvointialueen kannusteita valita palvelu kustannusperustein. Esimerkiksi kotihoidon maksullisuus tarkoittaa, että asiakkaalle ei välttämättä järjestetä maksutonta henkilökohtaista apua, vaan kotihoitoa, josta häntä saatetaan laskuttaa.

Tuettu asuminen

Sosiaalihuoltolain mukaisen tuetun asumisen käyttöala on varsin määrittelemätön, mutta perustelujen mukaan sitä voidaan järjestää myös vammaiselle ihmiselle. Jatkossa vammaispalvelulain uudistuksen yhteydessä on tarve selkeyttää sitä, mikä on esimerkiksi tuetun asumisen ja henkilökohtaisen avun suhde. Nyt joissakin kunnissa on pyritty korvaamaan henkilökohtaista apua mm. tuetun asumisen palvelulla. Tällainen palvelu ei usein todennäköisesti

täytä edellytyksiä, joita YK:n vammaissopimuksen yleiskommentissa 5 on asetettu vammaiselle ihmiselle tarjottavalle yksilölliselle tukipalvelulle, koska palvelukäytännöt ovat tyypillisesti joustamattomia ja laitosmaisia. Vammaisfoorumi katsoo, että mm. YK:n vammaissopimuksen 19 artiklan nojalla henkilökohtaisen avun käyttö on yleensä perustellumpaa.

Tuettuun asumiseen sisältyvien palvelujen tulee jatkossa olla vammaiselle ihmiselle maksuttomia samoin perustein kuin palveluasumiseen kuuluvien palvelujen. Tällöin tuettuun asumiseen kuuluva kotihoito ja tukipalvelut olisivat käyttäjälleen maksuttomia. Asiakkaalta perityissä maksuissa ei siis olisi eroja sen perusteella, onko asumisen palvelu järjestetty tuettuna asumisena vai vammaispalvelulain mukaisena palveluasumisena. Asia tulisi ottaa käsittelyyn joko nyt tai vammaispalvelulain uudistamisen yhteydessä.

Päätöksenteko palveluista

Vammaisfoorumi yhtyy muiden lausunnonantajien esittämään näkemykseen siitä, että asiakasturvallisuuden varmistaminen edellyttää, että sosiaalihuoltolaissa säädetään päätöksenteosta laillistettujen sosiaalihuollon ammattihenkilöiden työnä samoin kuin sosiaalihuoltolaissa on säädetty esimerkiksi palvelutarpeen arvioinnista (36 §).

Näin sosiaalihuollon asiakkaiden palveluprosessin (vireille tulo, palvelutarpeen arviointi, asiakassuunnitelma, päätöksenteko, tukien ja palvelujen antamien) jatkumolla vastuut asettuvat kokonaisuudessaan selkeästi sosiaalihuollon laillistetuille ammattihenkilöille, joilla on tehtäviin vaadittava koulutus ja osaaminen ja joihin kohdistuu myös sosiaalihuollon ammattihenkilölain mukainen valvonta.

Kokko Sari
Vammaisfoorumi ry